

Tarptautinės parodos
„Grafai Zubovai Lietuvoje ir
Latvijoje“ fragmentas

2007 m. gruodžio 7 d. Šiaulių „Aušros“ muziejuje, Ch. Frenkelio viloje, vyko tarptautinis renginys, skirtas Zubovų Platono 240-mečiui, Nikolajaus 175-mečiui, Vladimiro 145-mečiui ir Dimitrijaus 135-mečiui, Vladimiro sūnaus Vladimiro 120-mečiui paminėti. Renginio tema – Rusijos didikų, grafų Zubovų giminė Lietuvoje, jos paveldas, veikla, kaip iš Lietuvos okupantų jie tapo nuoširdžiais patriotais – krašto ekonomikos kūrėjais, švietimo, kultūros rėmėjais ir mecenatais. Šiaulių „Aušros“ muziejaus Istorijos skyrius ir Šiaulių universiteto Šiaurės Lietuvos istorijos centras parengė įdomią programą: tarptautinę mokslinę konferenciją, parodą ir pianistų, Zubovų giminės ainių, Sonatos ir Roko Zubovų dueto koncertą.

Tarptautinėje konferencijoje „Grafai Zubovai. Paveldas ir veikla Lietuvoje ir Latvijoje“ buvo aptarta grafų Zubovų giminės veikla, materialaus ir dvasinio paveldo problematika ne tik Lietuvoje, bet ir Latvijoje (buvusioje Kuršo kunigaikštystėje). Konferencijoje perskaityta 12 pranešimų. Rusijos senųjų aktų archyvo (Maskva) mokslinė bendradarbė Natalija Bolotina apžvelgė saugomus Zubovų fondus. Juose rasta nemažai istorinės medžiagos apie Šiaulių ekonomijos dovanojimą Platonui Zubovui ir vėlesnį jos valdymą. Kita dalyvė iš Peterburgo Rusijos meno istorijos instituto Tamara Ismagulova parengė pranešimą apie Ivaną Andrejevičių Jakubovskį, buvusį Zubovų tarną, ir jo atsiminimus. Rundalės pilies muziejaus Dailės skyriaus vedėjas Janis Baltinis aptarė Zubovų veiklos ir paveldo problematiką

Grafai Zubovai Lietuvoje ir Latvijoje

Irena NEKRAŠIENĖ,
Gitana VASILIAUSKIENĖ

The Counts Zubovs in Lithuania and Latvia
Irena NEKRAŠIENĖ, Gitana VASILIAUSKIENĖ

The publication presents the international event organised in Šiauliai “Aušra” Museum, in Frenkel’s villa on 7 December 2007 in memory of 240th anniversary of Zubov Platon, 175th anniversary of Nicolay, 145th anniversary of Vladimir, 135th anniversary of Dimitry, and 120th anniversary of Vladimir, the son of Vladimir. Subject of the event: the family of the Russian noblemen, the counts Zubovs in Lithuania, its heritage, activity and transformation from the Lithuanian occupants to sincere patriots, i.e. creators of the national economy, supporters and patrons of the national education and culture. The organisers - Division of History of Šiauliai “Aušra” Museum and the Centre of the Lithuanian History of Šiauliai University – arranged an international scientific conference and exhibition, as well as the performance of a Duo Sonata and Rokas Zubovas piano ensemble, the offspring of the famous Zubov family.

The international conference “The Counts Zubovs. Heritage and Activity in Lithuania and in Latvia” analysed the problems of the material and spiritual heritage of the Zubov family in Lithuania and similar processes in Latvia (the former Kuršas Duchy).

The exhibition presented historical and cultural valuables of the count Zubov dynasty in Lithuania and Latvia, taken from the Lithuanian, Latvian, Polish and Russian museums, cultural heritage institutions and the archive of Vladis Zubovas.

Tarptautinės parodos „Grafai Zubovai Lietuvoje ir Latvijoje“ fragmentas

Latvijoje, konkrečiai Valerijono, o po jo mirties 1804 m. brolio Platono Zubovo gyvenimo ir veiklos laikotarpį Rundalėje. Konferencijoje dalyvavo gausus būrys Lietuvos istorijos instituto mokslininkų: dr. Ramunė Šmigelskytė-Stukienė, dr. Rimantas Miknys, Olga Mastianica, Dr. R. Šmigelskytė-Stukienė. Pastaroji aptarė P. Zubovo dalyvavimą dalijant Lenkijos-Lietuvos valstybę ir jo ryšius su Kosakovskiais rengiant Rusijos intervenciją į Abiejų Tautų Respubliką. Dr. R. Miknys nagrinėjo Zubovų dalyvavimą sprendžiant Šiaulių miesto savivaldos reikalus. O. Mastianica apžvelgė Zubovų giminės moterų – Aleksandros Zubovienės-Olsufjevaitės ir Sofijos Zubovienės-Bilevičiūtės – vaidmenį Šiaulių miesto mergaičių švietimo istorijoje. Hab. dr. Algirdas Banys kalbėjo apie Zubovų giminės indėlį į Lietuvos žemės ūkio, ir ypač gyvulininkystės, intensyvinimą, agrarinės kultūros ugdymą. Apie Zubovų veiklą ir paveldą Plungėje papasakojo Žemaičių dailės muziejaus darbuotoja Jolanta Skurdauskienė. Ji teigė, kad tų laikų statyba Plungėje pasižymėjo kompleksišku ir apėmė ne tik bažnyčią, dvarą, bet ir miestelį. Dvasinį Zubovų dinastijos paveldą Šiaulių krašte aptarė Vitalija Pociūtė. Ji teigė, kad Zubovai, gyvendami Lietuvoje, nuėjo ilgą savimonės kelią ir, laikui bėgant, Lietuva tapo tikraisiais jų namais, kuriuos jie puoselėjo ir globojo. Zubovai rūpinosi lietuvių tautos kultūra, švietimu, demokratija, puoselėjo labdaros tradicijas. Giminės

švietėjiška veikla turėjo tęstinumą iš kartos į kartą ir tik sovietinė okupacija nutraukė šias tradicijas. Ginkūnų Sofijos ir Vladimiro Zubovų pagrindinės mokyklos istorijos mokytoja Alina Šivickaitė pristatė Zubovų vardu pavadintą mokyklą ir pasakojo apie XX a. pr. įsteigtą slaptąsias mokyklas dvaruose. Paskutinius konferencijos pranešimus skaitė Zubovų giminės ainiai – Dalia Zubovaitė-Palukaitienė ir Gintaras Kazimieras Slavinskas. D. Palukaitienė dalijosi prisiminimais apie tėvą, įžvalgų architektą, architektūros istoriką Vladį Zubovą. G. K. Slavinskas pasakojo apie savo sudarytą ir vis papildomą genealoginį Zubovų giminės medį.

► Per konferenciją buvo pristatyta tarptautinė paroda „Grafai Zubovai Lietuvoje ir Latvijoje“. Parodoje eksponuotos šių grafų dinastiją Lietuvoje ir Latvijoje menančios istorinės ir kultūros vertybės iš Lietuvos, Latvijos, Lenkijos ir Rusijos muziejų, kultūros paveldo institucijų ir Vladžio Zubovo archyvo. D. Palukaitienė paskolino parodai išsaugotų unikalių Zubovams priklausiusių asmeninių daiktų. Tai krištolinės taurės, sidabriniai šaukštai su inicialais „VZ“, paveikslai, nuotraukos. Parodos rengėjai stengėsi surasti ir parodyti įvairiose šalyse ir įvairiose kultūros institucijose saugomas Zubovų paveldo vertybes. Unikaliausi parodos eksponatai buvo Lietuvos mokslų akademijos bibliotekoje saugomi XVIII a. pab. pergamentai. Tai Rusijos imperatorės Jekaterinos II

Konferencijos atidarymas – kalba Šiaulių „Aušros“ muziejaus direktorius Raimundas Balza

Bendras salės vaizdas

ir Austrijos imperatoriaus Pranciškaus II raštai apie Aleksandrui, Platonui, Dimitrijui Zubovams suteiktus Šventosios Romos imperijos grafo, Šviesiausiojo kunigaikščio ir kitus titulus. Dokumentų originalai eksponuoti tik per pirmosiomis parodos savaitėmis. Parodoje buvo gausu unikalių eksponatų ir kultūros vertybių. Rusijos senųjų aktų archyvas suteikė galimybę pamatyti Rusijos carienės Jekaterinos II laišką P. Zubovui, Rundalės pilies muziejus (Latvija) – P. Zubovo rezidencijos Rundalėje eksponatus – XVIII a. židinio fragmentus – malachito ir marmuro detales. Latvijos valstybinis istorijos archyvas pateikė unikalių P. Zubovo turtų paveldėjimo liudijimų. Lenkijos nacionalinis muziejus (Krokuva) parodai padarė Napoleono Ordos piešinio „Zubovų dvaras Šiauliuose 1875 m.“ kopiją. Tai bene ankstyviausias Didždvario (taip dabar vadinamas šis Šiaulių miesto centre esantis pastatas) vaizdas. Prisimenant kultūrinę, mecenatinę, švietėjišką grafų Zubovų veiklą, negalima pamiršti jų didelio indėlio ir į gyvulininkystės bei žemdirbystės raidą Lietuvoje. Jau nuo 1879 m. Zubovų iniciatyva pradėtos rengti žemės ūkio parodos Šiauliuose, Panevėžyje, Žagarėje, Raseiniuose. Apie tai liudija parodoje eksponuotos 1879 m. išleistų lenkiškų laikraščių „Tygodnik Powszeczny“ ir „Klosy“ iškarpos su iliustracijomis – litografijomis, vaizduojančiomis mašinų ir žemės ūkio įrenginius ir liudijančiomis apie praeitį.

► Parodoje pristatytas visoje Lietuvoje – Šiauliuose ir Šiaulių apskrityje, Plungėje, Kretingoje, Raudonėje ir kitose vietovėse – išlikęs turtingas Zubovų giminės paveldas, kurį buvo galima pamatyti dvarų, pramoninių pastatų, parkų, kultūros objektų nuotraukose iš Šiaulių „Aušros“, Žemaičių dailės, Kretingos, Jurbarko, Joniškio ir kitų Lietuvos muziejų rinkinių.

► Paroda dabarčiai atvėrė unikalaus materialaus ir nematerialaus kultūrinio ir mecenatinio palikimo klodą. Tai pirmas tokio masto Šiaulių „Aušros“ muziejaus ir Šiaulių universiteto Šiaurės Lietuvos istorijos centro projektas, atskleidžiantis grafų Zubovų paveldą ir reikšmę Lietuvos bei Latvijos istorijoje.

► Renginio pabaigoje susirinkusiesiems grojo S. ir R. Zubovų duetas.

► Nei susirinkusiesiems į renginį, nei Zubovų giminės ainiams neprailgo gruodžio 7-oji. Ir pasibaigus koncertui nesinorėjo skirstytis. Žmonės dar ilgai grupelėse dalijosi prisiminimais, diskutavo, aptarinėjo išgirstus istorijos faktus. Paroda veikė iki 2008 m. vasario 11 d.

► Artimiausi „Aušros“ muziejaus planai – toliau tyrinėti Zubovų istoriją ir paveldą, išleisti tarptautinės parodos „Grafiškai Zubovai Lietuvoje ir Latvijoje“ katalogą ir konferencijos mokslinių straipsnių rinkinį. ■

B. Lukošūtės nuotr.